

BÖLÜM 9

Çocukluk Dönemi Aşılama ve Bağışıklama Uygulamaları

Aylin AKÇA SÜMENGEN¹
Damla ÖZÇEVİK SUBAŞI²

GİRİŞ

Dünya genelinde birçok hastalığın eradike edilmesini sağlayan aşıların çocukluk çağında çok daha ayrı bir önemle uygulanması, çocuk felci aşısının geçmişine dayanmaktadır. Çocuk sağlığının yaşamı tehdit eden hastalıklardan korunmasında aşılar dünyanın en güvenli yöntemi olarak belirlenmiştir. Her yıl dünyada 3 milyon çocuk ölümü, aşılar sayesinde önlenmektedir. Aşıların üretilmesinde ise, kullanılan teknolojiye göre ve antijen sınıflandırmasına göre aşı türleri birbirinden ayrılmaktadır. Canlı (atenüe) aşılar, inaktif aşılar, mRNA ve DNA içeren aşılar, vektör aşılar, rekombinant, polisakkarit ve konjuge aşılar ile toksoid aşılar olarak çeşitlenmektedir. Ülkemizde rutin uygulanan aşı takviminde toplamda 13 hastalığa yönelik aşılama uygulamaları yapılmaktadır. Sağlık Bakanlığı son verilerine göre ulusal aşı takvimi en son 2020 yılında güncellenmiştir. Aşıların ciddi yan etkilerin ve reaksiyonlarının oldukça nadir görüldüğü düşünüldüğünde faydası risklerinden oldukça büyük ölçüde fazladır. Faydası, zarar ihtimalinden oldukça fazla olduğundan, aşılanma, toplumun temelini oluşturan ve sağlıklı büyümeye hakkı olan bütün çocukların temel insan hakları arasındadır. Bu bölümde, çocukluk dönemi aşılama ve bağışıklama uygulamalarına değinilmektedir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi. Yeditepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, aylin.akca@yeditepe.edu.tr

² Uzm. Hem. Koç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, dozcevik17@ku.edu.tr

KAYNAKLAR

1. CDC (2022) Definition of Terms - Immunization: Centers for disease Control and Prevention; [Definition of Immunization]. (12.10.2022 tarihinde <https://www.cdc.gov/vaccines/vac-gen/imz-basics.htm> adresinden ulaşılmıştır).
2. Musa M., Immune mechanism: a 'double-edged sword'. *Malays J Med Sci.* 2013;20(3):61-7.
3. NHS (2022) National Cancer Institute: Definition of Immun System National Institutes of Health: National Cancer Institute; (12.10.2022 tarihinde <https://www.cancer.gov/publications/dictionaries/cancer-terms/def/immune-system> adresinden ulaşılmıştır).
4. NHS (2022). Immune Response MedlinePlus: US National Library of Medicine; (13.10.2022 tarihinde <https://medlineplus.gov/ency/article/000821.htm> adresinden ulaşılmıştır).
5. Abbott M., Ustoyev Y., Cancer and the Immune System: The History and Background of Immunotherapy. *Seminars in Oncology Nursing.* 2019;35(5):150923.
6. Kaufmann SH., Immunology's foundation: the 100-year anniversary of the Nobel Prize to Paul Ehrlich and Elie Metchnikoff. *Nature immunology.* 2008;9(7):705-12.
7. Kaufmann SH., Emil von Behring: translational medicine at the dawn of immunology. *Nature Reviews Immunology.* 2017;17(6):341-3.
8. Kaufmann SHE., Immunology's Coming of Age. *Front Immunol.* 2019;10:684.
9. Silverstein AM., A history of immunology: Academic Press; 2009.
10. Behring EA., (1901). The Nobel Prize in Physiology or Medicine (14.10.2022 tarihinde <https://www.nobelprize.org/prizes/medicine/1901/summary/> adresinden ulaşılmıştır).
11. James Allison TH., (2018) Cancer Therapy by Inhibition of Negative Immune Regulation (14.10.2022 tarihinde <https://www.nobelprize.org/prizes/medicine/2018/summary/> adresinden ulaşılmıştır).
12. CDC (2021). Innunity Types Centers for Disease Control and Prevention (15.10.2022 tarihinde <https://www.cdc.gov/vaccines/vac-gen/immunity-types.htm> adresinden ulaşılmıştır).
13. Shen-Orr, S., (2022) In Conversation with Shai Shen-Orr. In: Immunology British Society for Immunity, (15.10.2022 tarihinde <https://www.immunology.org/> adresinden ulaşılmıştır).
14. Sharma. S., Sharma. B., Immunity: A Step-by-Step Overview. Homeopathic Links. 2022;35(01):048-55.
15. NIH. (2021). HIV/AIDS Related Terms. (16.10.2022 tarihinde <https://clinicalinfo.hiv.gov/en/glossary/immunity> adresinden ulaşılmıştır).
16. Stambas. J., Lu. C., Tripp RA., Innate and adaptive immune responses in respiratory virus infection: implications for the clinic. *Expert review of respiratory medicine.* 2020;14(11):1141-7.
17. Clem. AS.. Fundamentals of vaccine immunology. *Journal of global infectious diseases.* 2011;3(1):73.
18. Silvia EgdSO., Rangel. AhdN., Murmam. L., Bezerra. MF., Olivera. JPFd. Bovine colostrum: benefits of its use in human food. *Food Science and Technology.* 2019;39:355-62.
19. Shanmugaraj. B., Siri Wattananon. K., Wangkanont K., Phoolcharoen. W., Perspectives on monoclonal antibody therapy as potential therapeutic intervention for Coronavirus disease-19 (COVID-19). *Asian Pacific journal of allergy and immunology.* 2020;38(1):10-8.
20. Schwartz. M., The Pasteurian contribution to the history of vaccines. *Comptes Rendus Biologies.* 2022;345(2):9-23.

21. Pasteur. L., Sur les maladies virulentes: et en particulier sur la maladie appelée vulgairement choléra des poules: Gauthier-Villars; 1880.
22. Durán-Méndez. A., Jardínez-Vera. AC., Jiménez-Muñoz. E., Peón. A., A brief history of vaccines and an overview of their benefits. Revista de la Sociedad Española de Beneficencia, 2(6).
23. Centre TIA (2022). A Brief History of Vaccination (16.10.2022 tarihinde <https://www.immune.org.nz/vaccines/vaccine-development/brief-history-vaccination> adresinden ulaşılmıştır).
24. Bazin. H., L'histoire des vaccinations: John Libbey Eurotext; 2008.
25. Tan. SY., Ponstein N. Jonas Salk (1914-1995): A vaccine against polio. Singapore Med J. 2019;60(1):9-10.
26. WHO (2022). (16.10.2022 tarihinde A crippling and life-threatening disease: World Health Organisation <https://www.who.int/news-room/spotlight/history-of-vaccination/history-of-polio-vaccination> adresinden ulaşılmıştır).
27. Strebel. PM., Sutter RW, Cochi SL, Biellik RJ, Brink EW, Kew OM, et al. Epidemiology of poliomyelitis in the United States one decade after the last reported case of indigenous wild virus-associated disease. Clinical infectious diseases. 1992;14(2):568-79.
28. Monto. AS., Francis field trial of inactivated poliomyelitis vaccine: background and lessons for today. Epidemiologic reviews. 1999;21(1):7-23.
29. NHS (2022). Why vaccination is safe and important United Kingdom: National Health Service; (16.10.2022 tarihinde <https://www.nhs.uk/conditions/vaccinations/why-vaccination-is-safe-and-important/> adresinden ulaşılmıştır).
30. UNICEF (2022). Immunization (17.10.2022 tarihinde <https://www.unicef.org/immunization> adresinden ulaşılmıştır).
31. HHS (2022). Five Important Reasons to Vaccinate Your Child USA: US Department of Health and Human Services (17.10.2022 tarihinde <https://www.hhs.gov/immunization/get-vaccinated/for-parents/five-reasons/index.html> adresinden ulaşılmıştır).
32. CDC (2022). Child & Adolescent Immunization Schedule, Recommendations for Ages 18 Years or Younger, United States (17.10.2022 tarihinde <https://www.cdc.gov/vaccines/schedules/hcp/imz/child-adolescent.html#appendix-dtap> adresinden ulaşılmıştır).
33. HHS (2022). Vaccine Types U.S. Department of Health & Human Services (17.10.2022 tarihinde <https://www.hhs.gov/immunization/basics/types/index.html> adresinden ulaşılmıştır).
34. TC Sağlık Bakanlığı (2022). Aşı Türleri (17.10.2022 tarihinde <https://covid19asi.saglik.gov.tr/TR-77805/asi-turleri.html> adresinden ulaşılmıştır).
35. UDHS (2022). (18.10.2022 tarihinde The Expanded Program on Immunization <https://www.idhsdata.org/idhs/vaccines.shtml> adresinden ulaşılmıştır).
36. CDC (2018). Morbidity and Mortality Weekly Report (MMWR) Centers fo Disease Control and Prevention (18.10.2022 tarihinde <https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/67/rr/rr6702a1.htm> adresinden ulaşılmıştır).
37. Türk Tabipler Birliği. Birinci Basamak Sağlık Çalışanları için Aşı Rehberi. TTB; 2018. Report No.: ISBN 978-605-9665-28-5.
38. Sağlık Bakanlığı (2018). Aşı Portalı Turkey (18.10.2022 tarihinde TC Sağlık Bakanlığı Aşı Rehberi adresinden ulaşılmıştır).
39. Sağlık Bakanlığı (2020). Aşlama Takviminde Değişiklik Yapıldı: Türkiye cumhuriyeti Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü (18.10.2022 tarihinde <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/haberler/asilma-takviminde-degisiklik-yapildi.html> adresinden ulaşılmıştır).

40. CDC (2020). Possible Side effects from Vaccines: U.S. Department of Health & Human Services (17.10.2022 tarihinde <https://www.cdc.gov/vaccines/vac-gen/side-effects.htm> adresinden ulaşılmıştır).
41. HHS (2022). Vaccine Side Effects USA: U.S. Department of Health & Human Services (17.10.2022 tarihinde <https://www.hhs.gov/immunization/basics/safety/side-effects/index.html> adresinden ulaşılmıştır).
42. Sağlık Bakanlığı (2009). Aşı Sonrası İstenmeyen Etkiler Genelgesi (18.10.2022 tarihinde <https://www.saglik.gov.tr/TR,11136/asi-sonrasi-istenmeyen-etkiler-genelgesi-2009.html> adresinden ulaşılmıştır).
43. Clinic. M., (2022) (18.10.2022 tarihinde ‘What are the vaccines’ side effects?’ <https://www.mayoclinic.org/coronavirus-covid-19/vaccine-side-effects> adresinden ulaşılmıştır).